

VALODAS MĀCĪBAS DARBA BURTNĪCA

(Trešai klasei)

Sakārtojis Eduards Avots

VALODAS MĀCĪBAS DARBA BURTNĪCA

3. Klasei

Sakārtojis Eduards Avots

3. iespiedums

AMERIKAS LATVIEŠU APVIENĪBA

2001

Dzintras Lejiņas ilustrācijas

Ievadījumam

Sis ir trešais pārstrādātais Darba burtnīcas iespiedums, kas pieskaņots L. Ziemeles Praktiskās latviešu valodas un pareizrakstības mācības pirmajai nodalai. Burtnīcas viela aptver un iepazīstina ar teikumiem un vārdiem, patskaņiem un līdzskāņiem, īpašvārdiem, darbības vārdu tagadni un pagātni.

Šo pārstrādāto izdevumu, ievērojot skolotāju izteiktās vēlmes, esmu centies veidot vienkāršāku un vieglāku. Burtnīcas viela iedalīta A un B lappusēs. A — lappuses domātas mācīšanai klasē skolotāja vadībā, bet B — lappusēs ir līdzīgi vingrinājumi mājas darbiem.

Visnepieciešamākie gramatikas paskaidrojumi ir izteikti ie-spējami isi un vienkārši, un tie ir ielogoti. Ieteicams skolotājiem, sākot jauno lappusi, ievadīt ar līdzīgiem piemēriem un izskaidrojumiem un tikai tad sākt uzdevumu veikšanu.

Gramatikas vielu esmu centies dažādi atdzīvināt ar īpašiem uzdevumiem un mīklām. Parasti uzdevumiem pievienoti vārdi, kas izlietojami uzdevumā, tādējādi atvieglinot skolēna darbu. Nedaudziem, retāk lietojamiem vārdiem esmu ierakstījis iekavās sinonīmus un paskaidrojumus. Tomēr uzdevumos ir arī daudz tādu vārdu, kas būs jāizskaidro skolotājiem un arī vecākiem.

Skolām, kas darbojas ar nepilnu mācībdienu skaitu, ieteicams (ja tas iespējams) uzdot mājās vecāku uzraudzībā veikt pa divām lappusēm. Sādas skolas varētu arī pēc skolotāja izvēles izlaist kādas maznozīmīgākas lappuses un vingrinājumus.

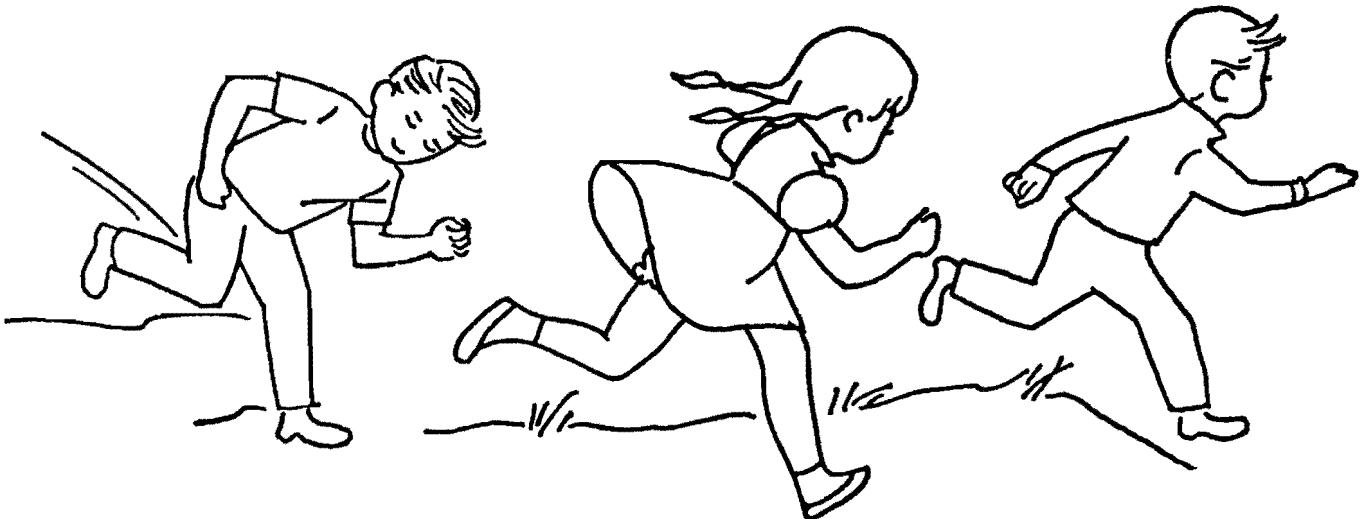
Sakārtotājs

Iespiests RAVEN PRINTING spiestuvē

Teikumi un vārdi

1.— A.

Starpbrīdis

Mācību stunda beidzas. Skolēni nu ir brīvi.
Tas ir starpbrīdis. Starpbrīdi mēs skraidām.
Starpbrīdis paitē ātri.

Uzdevums. Izlasi vēlreiz un padomā, vai visus teikumus saprati!
Uzdevums. Saskaiti, cik šajā stāstiņā ir teikumu?
Cik vārdū visā stāstiņā?

Šajā stāstiņā ir ..... teikumi.

Visā stāstiņā ir ..... vārdū.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
Mēs runājam teikumos. Katrā teikumā ir vairāki vārdi.
Ktrs teikums kaut ko pastāsta.
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Izlasi vēlreiz ietvarā rakstīto un atkārto no galvas!

1.—B.

Vārdi un teikumi

a) Uzraksti šos vārdus pareizos teikumos!

Skolā, daudz, mācās, skolēnu.

.....

Skolotāja, rakstīt, lasīt, un, māca.

.....

mācāmies, zīmēt, Skolā, arī, rēķināt, un , mēs.

.....

.....

mēs, Starpbrīdī, pagalmu, pa, skraidām.

.....

.....

Skolā māca šādus priekšmetus:

valsts valodu, lasīšanu, rakstīšanu, rēķināšanu, dabzinības, zīmēšanu,dziedāšanu un vingrošanu.

b) *Latviešu skolā es mācos šādus priekšmetus:*

.....

.....

.....

.....

Teikumi

2.—A.

- a) Pieraksti šos vārdus piemērotā vietā, lai iznāktu pareizi teikumi : lido, spīd, aust, peld,
tek, mirdz.

Upe..... *Zvaigzne*.....

Saule..... *Kuģis*.....

Putns..... *Gaisma*.....

xx
Ktrs teikums izsaka savu domu. Teikumam jābūt
pareizam un saprotamam.
xx

- b) Uzraksti šos vārdus pa pāriem, lai iznāktu pareizi un saprotami teikumi (katru jaunu
teikumu sāc rakstīt ar lielo burtu) : zirgs, skan, kaķis, zviedz, suns, dzied, vārna, ūaud,
putns, pīkst, pele, kērc, zvans, rej.
- .....
.....
.....
.....
.....

- c) Uzraksti šos nepareizos teikumus pareizi ! Apmaini vārdus ! Ogle ir zaļa. Akmens ir mīksts.
Saldējums ir ciets. Zāle ir melna. Cepetis ir auksts. Ledus ir karsts.
- .....
.....
.....
.....

2.—B.

Teikumi

- a) Ieraksti šos vārdus pareizā vietā !

Medus. Citrons. Jūra. Koks. Kafija. Sāls. Nazis. Stikls.

..... *ir augsts* .....

ir dziļa ..... *ir salds*.

..... *ir skābs* .....

ir sāļa ..... *ir dzidrs*.

..... *ir ass* ..... *ir rūgta*.

- b) Sakārto no šiem vārdiem trīs saprotamus teikumus.

(*Stundā, solos, sēž, skolēni*).

(*Skolotāja, tāfeles, uz, raksta*).

(*klase, Mūsu, ir, telpa, plaša*).

Rotaļa

Sakārto šos dzīvnieku vārdus pēc lieluma—no mazākā līdz lielākajam !

Poniks, žurka, cūka, pele, kakis, suns, žirafe, govs,
zirgs, zilonis.

.....
.....
.....

Stāstījuma teikumi

3.—A.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
Stāstījuma teikums kaut ko pastāsta.
Stāstījuma teikuma beigās liek punktu (.).
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

- a) Pārraksti šos teikumus! Katru teikumu sāc ar lielo burtu un teikuma beigās liec punktu (.)!

Kaķis

kaķis ir mājas dzīvnieks viņš ķer arī peles bērniem patīk mazie kaķēni kaķis
dara nedarbus viņš ķer arī putniņus kaķis dažreiz kāpj arī uz galda.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

- b) Ieraksti šos vārdus teikumos pareizās vietās: svešinieku, luncina, kaulus, mājas dzīvnieks,
mājas.

Suns ir ..... Suns ir

labs ..... sargs. Suns rej. ....

..... Kad sunim tuvojas mājinieki, tad

suns ..... asti. Sunim patīk grauzt

.....

3.—B.

Stāstījuma teikumi

- a) Sakārto šos vārdus trijos stāstījuma teikumos (no stāstiņa Dārza karalis) !

Kaudzes, uzrāpās, dzeltenais, galā, ķirbis.

.....
.....

Rutki, veco, aizstāvēt, mēgināja, kartupeli.

.....
.....

Tad, karali, dārza, par, izraudzīja, ķirbi.

.....
.....

- b) Uzraksti, ko var darīt suns un ko kakis !

(noķert peli, īaudēt, riet, gaudot, žāvāties, noķert zaķi, uzskriet kokā, apēst desu, kaukt, lakt ūdeni, laizīt ķepu, apgāzt vāzi, grauzt kaulu).

Suns var: .....

.....
.....

Kakis var: .....

.....
.....

Jautājuma teikumi

4.—A.

Vai tu drīz iesi uz māju ?   Cik tagad ir pulkstenis ?

Kas šodien par dienu ?

Sie teikumi izsaka jautājumu. Tos sauc par jautājuma teikumiem.

Pēc jautājuma teikuma jāliek jautājuma zīme (?) .

a) Sakārto šos vārdus jautājuma teikumos ! Jautājuma teikuma beigās liec jautājuma zīmi !

Cik, nebiji, tu, skolā, dienu.

.....

Vai, pasviest, tu, pagalmā, negribi, bumbu.

.....

Kā, izbraukums, klases, mūsu, patika, tev.

.....

b) Izlasi šos teikumus un apdomā, kas šie ir par teikumiem !

Stāstījuma teikuma beigās ieliec punktu (.)! Jautājuma teikuma beigās ieliec jautājuma zīmi (?)!

*Kāpēc mēs dzeram pienu   Piens ir veselīgs dzēriens
un dod spēku   No piena pagatovo: krējumu, sviestu,
biezpienu un sieru   Vai tu labprāt dzer pienu
Kāds piens tev labāk garšo: silts vai auksts*

c) Ja tu vēlies zināt: cik maksā teātra biletē un kad teātra izrāde beidzas - kā tu to jautāsi ?

Uzraksti ar diviem jautājuma teikumiem !

.....

.....

4.—B.

Jautājuma teikumi

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
X Jautājuma teikuma beigās liek jautājuma zīmi (?). X
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

- a) Ieliec jautājuma zīmi (?) pēc jautājuma teikumiem un punktu pēc stāstijuma teikumiem !

*Kā tev klājas Paldies, labi Kurā klasē tu mācies
Es mācos trešajā klasē Cik tev ir gadu Man ir astoņi
gadi Kāds mācību priekšmets tev patīk labāk Man patīk
rakstišana un dziedāšana*

- b) Uzraksti, kā tu jautāsi, ja vēlies zināt: kā sauc tavu klases biedru, cik viņam ir gadu, cik pulkstenis, kāds šodien ir datums ? Uzraksti ar jautājuma teikumiem !

Kā tevi sauc vārdā un uzvārdā ?.....

.....
.....
.....
.....
.....

- c) Uzraksti atbildes uz šiem jautājumiem !

(Latviski datumu raksta šādi: 1980. gada 21. septembris)

1. **Kāds šodien ir datums ? Šodien ir 19.... gada.....**
2. **Kas šodien par dienu ? Šodien ir..... (piektdiena, sestdiena, svētdiena)**
3. **Kāds šodien ir laiks ? (saulains, apmācīties, lietains, vēss)**

.....

Izsaukuma teikumi

5.—A.

xx
Izsaukuma teikumi izsaka: pavēli, uzaicinājumu, apsveici,
prieku, sāpes vai izbrīnu. Novelc slapjās kurpes ! Iesim
apskatīt manu jauno divriteni ! Izsaukuma teikuma beigās liek
izsaukuma zīmi (!).
xx

- a) Ieraksti iekavās pēc teikuma, ko šie teikumi izsaka un ieliec izsaukuma zīmi !

Piecelies (Pavēle)! Iesim skrieties (.....)!

Sveiks, sen neredzēts draugs (.....)!

Cik jauki, ka tevi satiku (.....)!

Vai, kā sāp (.....)!

Cik liels ķirbis (.....)!

- b) Ieliec izsaukuma zīmi (!) pēc šiem novēlējumiem (apsveicēm) !

Priecīgus Ziemsvētkus   Laimīgu Jauno gadu   Daudz laimes
dzimumdienā   Sveiki svētkos   Gaišus Atmodas svētkus
Līksmu līgošanu

- c) Uzraksti ar izsaukuma teikumu: kā tu apsveiku draugu dzimumdienā, kā tu pavēlētu sunim iet būdā, kā aicinātu draugu peldēties.

.....
.....
.....
.....
.....

Ievēro, kā raksta:draugs, sniegs, prieks.

5.—B.

Izsaukuma teikumi

- a) Uzraksti atbildes šiem jautājumiem! Skaties 5.—A. lapā !

Ko izsaka izsaukuma teikums ? *Izsaukuma teikums izsaka .....*

.....
.....

Kādu zīmi liek izsaukuma teikuma beigās ? .....

.....
.....
.....

- b) Ieraksti iekavās, ko izsaka šie teikumi !

Iesim uz kino !(*Uzaicinājums*)

Apsveicu ar sekmēm !(.....)

Cik tumšs mākonis !(.....)

Vai, kā sāp vēders !(.....)

- c) Ieliec jautājuma vai izsaukuma zīmi katra teikuma beigās !

Cik maksā zīmulis	Cik salds šis dzēriens	Vai tas ir tavs naudas maks
Iesim pastaigāties	Cik gaiša nakts	Cik dienu ir decembrī
jauka diena	Cik maksā paciņa šokolādes	Cik jocīgs šis suns
nevēlies padzerties	Vai, kā gribas dzert	Sāksim kaut ko darīt

- d) Uzraksti vienu jautājuma teikumu !

.....

Lielais sākuma burts

6.—A.

Ar lielo burtu sāk rakstīt katru teikumu.

Ar lielo burtu parasti sāk rakstīt dziesmas vai dzejola jaunu rindu.

ANSWER The answer is 1000. The first 1000 digits of π are 3.141592653589793238462643383279502884197169399375105820974944592388165495853211345014174603.

- a) Ieraksti teikuma sākumā lielo burtu! Teikuma beigās ieliec pareizo pieturas zīmi: (.), (?)!

.....as šodien par dienu ..... odien ir sestdiena

- b) Ieraksti šajās dziesmās izlaistos vārdus ! Katras jaunas rindas sākumā ieraksti lielo burtu !

Izkrāso Latvijas karogu !

Latvijas himna

..... *vētījel.* .....

..... *k*, ... *jel to !*

..... *ur.* ..... *meitas zied,*

ur latvju.....dzied,

..... aid. .... tur laime diet,

..... ūs' *Latvijā*!

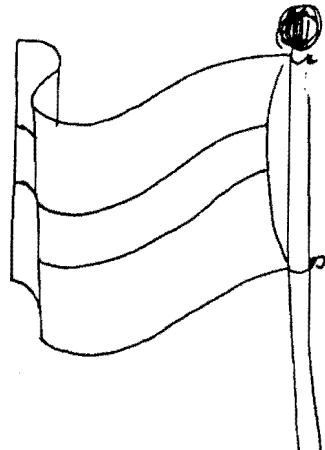
..... *aulīt' vēlu*.....

..... ēžas zelta.....

..... *itā agri*..... . . . . . ,

..... *tstāj* .... *līgojot*.

..... *aivin'* .... *zēgelīti.*

6.—B.

Lielie sākuma burti

- a) Ieraksti katras rindas sākumā lielos burtus ! Katras rindas vidū ieraksti šos vārdus pareizā vietā: zvirdzus (rupja grants), zvaigznes, dziesmas, valodas !

..... as var..... izdziedāt,

..... as var. .... izskaitīt,

- b) Sameklē lasāmgrāmatā divas tautasdzesmas, kas tev patīk, un ieraksti šeit ! Ievēro, kur jāraksta lielie burti !

.....

.....

- c) Pieraksti šos mīklu atminējumus pareizām mīklām : kāpostu galva, burkāns.

Sarkans vīriņš, zaļa bārdiņa (.....).

Ielāps uz ielāpa, ne adatas dūriena (.....)

.....).

Lielie burti

7.—A.

xx

Ar lielo burtu jāraksta: 1. cilvēku vārdi (Andis, Maira);
2. cilvēku uzvārdi (Kalniņš, Jansons); 3. dzīvnieku vārdi
(Kriksis, Mincis); 4. vietu vārdi (Kalifornija, Rīga); 5. svētku
nosaukumi (Ziemsvētki, Jāņi).

xx

- a) Izšķiro šos vārdus pēc augšējā iedalījuma !

Guntis, Pēteris, Rīga, Ziemsvētki, Aina, Daugava, Vašingtona, Krancis, Austrālija, Kriksis,
Pincis, Lieldienas, Maira, Kanāda, Zemgale, Vasarsvētki, Kārlis Skalbe, Latgale, Jēzus
Kristus, Jāņi.

Cilvēku vārdi un uzvārdi: .....

.....

.....

Dzīvnieku vārdi: .....

.....

.....

Svētku nosaukumi: .....

.....

.....

- b) Uzraksti savu latviešu skolas biedru priekšvārdus !

.....

.....

- c) Uzraksti savu vārdu un uzvārdu ! .....

7.—B.

Lielie burti

- a) Izraksti no šīs vārdu virknes tikai cilvēku vārdus, dzīvnieku vārdus, vietu vārdus un svētku nosaukumus ! Atceries, ka tie visi rakstāmi ar lielo burtu !

Aija, saule, mincis, guntis, puķe, inta, sienāzis, ziemsvētki, andis, kuplaste,
svētdiena, gleznotājs, kriksis, sandra, gauja, upe, mārtiņi, svētki, liepāja,
cēsis, sliņķis, lāčplēsis, jāņi.

Cilvēku vārdi:.....

.....

Dzīvnieku vārdi:.....

Vietu vārdi:.....

Svētku nosaukumi:.....

- b) Uzraksti savu tuvinieku (tēva, mātes, vectēva, mātesmātes, brāļu, māsu, brālēnu un
māsīcu) priekšvārdus !

.....

.....

.....

- c) Sameklē latviešu kalendārā 8 sieviešu un 8 vīriešu skaistākos vārdus !

Sieviešu vārdi:.....

.....

Vīriešu vārdi:.....

.....

Īpašvārdi

8.—A.

Andris un Maira iet jau skolā

Andris un Maira ir īpašvārdi. īpašvārdi ir cilvēku un dzīvnieku vārdi, kā arī vietu un svētku nosaukumi. Piemēram: Guntis, Kriksis, Rīga, Ziemsvētki. īpašvārdi jāraksta ar lielo burtu.

- a) Pasvītrā šajā stāstiņā visus īpašvārdus!

Ivaram mājās ir kakis Mincis.

Ivaram ir arī maza māsiņa Inta.

Ivara vecāki ir dzimuši Liepājā.

Inta un Ivars loti gaida Ziemsvētkus.

- b) Izraksti atsevišķi : cilvēku un dzīvnieku vārdus, kā arī vietu un svētku nosaukumus !
Daugava, Jancis, Gauja , Austra, Plušķis, Pīkstīte, Vasarsvētki, Paulis, Daugavpils, Kriksis, Lieldienas, Mārtini, Jāni, Jaungads.

Cilvēku vārdi : . . . . .

Dzīvnieku vārdi : . . . . .

Vietu nosaukumi : .....

Svētku nosaukumi:.....

- c) Uzraksti savu radu un latviešu paziņu uzvārdus !

8.—B.

Īpašvārdi

- a) **Kas ir īpašvārdi? Izlasi iepriekšējā lappusē!**

*Īpašvārdi ir .....
.....
.....*

*Piemēram: .....
.....*

Īpašvārdi jāraksta ar .....

- b) **Uzraksti cilvēku un dzīvnieku vārdus!**

*Cilvēku vārdi: .....
.....*

Dzīvnieku vārdi: .....

- c) **Uzraksti vietu un svētku nosaukumus!**

*Vietu nosaukumi: .....
.....*

Svētku nosaukumi: .....

- d) **Arī tavs vārds un užvārds ir īpašvārdi.**

Uzraksti tos! .....

Skaņas un burti

9.—A.

xx
Vārdi sastāv no atsevišķām skaņām : s-k-o-l-a

Katrai skaņai ir sava rakstu zīme. Šo zīmi sauc par burtu.

Skaņas mēs dzirdam, bet burtus redzam.

- a) Pārraksti šo teikumu un rakstot nosauc visus burtus !

Rudenī pūš auksti vēji.

- b) Saskaiti, cik burtu šajos vārdos un ieraksti iekavās !

Mūsu (. . . burti) mājas (. . . burti) priekšā (. . . burti)

aug (. . . burti) liels (. . . burti) bērzs (. . . burti).

- c) Šajos vārdos ir sajaukti burti. Sakārto šos burtus pareizā kārtībā tā, lai iznāk saprotams teikumus!

Mna žiebi pūtriekst sabīteicap.

Pietnum ri igīcēps spinrā.

- d) Ieraksti šajos teikumos izlaistos burtus !

Ru..enī ko..iem la..as ..āk dze..tēt. V..jš tā.. no..urina.

Vē..š la..as aiz..ūš tā..u. Stai.. ājot pa la..ām, tā..

čau..st un sa..irst. Lie..ū la..as samir..st un sā..

trū..ēt. Zie..ā ko..i s..āv kai..i.

9.—B.

Skaņas un burti

- a) Saskaņti šajos vārdos burtus un pārraksti vārdus, sākot ar īsāko vārdu un beidzot ar gaļāko !

Ods, kakis, dzīvnieks, suns, putniņš, ienaidnieks, atslēdznieks, pārgudrinieks, gleznotājs, zostēviņš, ķekatnieki.

.....
.....
.....

- b) Sameklē lasāmgrāmatā vārdus ar vairāk nekā septiņiem burtiem un ieraksti tos šeit !
- .....
.....

- c) Ieraksti izlaistos burtus !

Lietus

Ru.. enī biež.. līs.. lie.. us. D.. žreiz l.. etus
smidz. n.. sīkie.. pil.. enie... Kād.. eiz li.. tus
lī.. t vis.. die.. u. Ta.. pag.. lmā s.. krājas
ūd.. ns peļķ.. s.

- d) Uzraksti, kādi ir auksti un silti ēdieni un dzērieni : piens, tēja, hamburģeris, ledusūdens, cepetis, kafija, saldējums.

Auksti ir : .....

Silti ir : .....

.....

Patskañi

10.—A.

Patskani ir : a, e, i, o, u.   **Patskani e izrunā šauri un plati.**

Piemēri : sēdēt (šauri), pēda (plati).

Plato e apzīmē ar kommatu zem burta ē, piemēram: pēlēks.

- a) Pasvītrā pats kaņus šajā tautasdziesmā!

*Aijā, žūžū, lāča bērni,
Pekainām(i) kājiņām(i),
Tēvs aizgāja bišu kāpt(i),
Māte ogu palasīt(i).*

Pārbaudi, vai esi pasvītrājis visus 35 patskaņus !

- b) Ieraksti šajā stāstījā a vai i ! Garajiem patskaņiem uzliec garumzīmi !

Skolas brīvdienas

*Andr..m un Maira.. šod..en ..r br..vd..en..
Skol.. šod..en ..r slēgt.. V..s.. skolot..j..
a ..zbr..ukuš.. uz konferenc... Andr..m
p..tīk š..d.. br..vdien... Ma..rai tomēr
ir g..glaic..g..*

- c) Izlasi pareizi šos vārdus - izrunā pareizi plato e !

dęguns, dęlna, lędus, mędus, pęlęks, pęrkons,
vęsels, będas, svętki, vęders, vęstule, sęga.

- d) Izlasi un pareizi izrunā šauro e !**

**zeme, zemene, mēle, mēness, debesis, pele, celt, sēdēt,
sēne, vēderiņš (sāp), svētīt, lēkt.**

10.—B.

Patskaņi

a) Uzraksti visus 5 patskaņus ! .....

b) Uzraksti vēl 3 vārdus, kas sākas ar : a, e, i, o, u !

acs,.....

ēna,.....

istaba,.....

oga,.....

ūdens,.....

c) Pasvītrā šajā teikumā visus patskaņus !

Kaķim ir visām četrām ķepām asi nagi.

Vai esи pasvītrājis visus 13 patskaņus ?

d) Ieraksti šajās mīklās trūkstošos patskaņus !

M..zs m..zs vīr..ñš, ..ss ..ss c..rvīt..s. (etiB)

M..za maz.. m..ci ñ.., d..vēj..ds al..t..ñš. (alO)

e) Izšķiro atsevišķi kokus un puķes : bērzs, roze, apse, astere, pīpene, tulpe, lilija, ozols, egle, priede, gladiola, chrizantēma, vītols, vīksna.

Es pazīstu šādus kokus : .....

.....

Es pazīstu šādas puķes : .....

.....

Gaļie patskaņi

11.—A.

Patskaņus: a, e, i, u izrunā īsi un gaļi. Piemēram: lapa un lāpa (liela svece).

Virs gaļajiem liek svītru : ā, ē, ī, ū. Piemēram : māja, sēne, līme, plūme.

a) Uzvelc svītru virs gaļajiem patskaņiem !

*Musu majas priekša aug berzs un divas egles.
Berzam ir balta miza, ko sauc par tasi. Tasīj ir
melnas svitras. Eglem skujas ir zaļas ari ziema.
Berza zaros putniņiem ir lizda.*

Pārbaudi - šajā stāstiņā ir 12 gaļie patskaņi: 5 - ā, 4 - ē, 2 - ī, 1 - ū.

Gaļi patskaņi - ā, ē, ī, ū ir arī vārda beigās, ja vārds atbild uz jautājumu kur? vai kad? Piemēram : kur? māja ; kad? ziemā.

b) Uzraksti šos vārdus, atbildot uz jautājumu kur? vai kad?

koks (kur? - ā) ..... vidus (kur? - ū) .....

celš (kur? - ā) ..... vasara (kad? - ā) .....

saulē (kur? - ē) ..... vakars (kad? - ā) .....

upe (kur? - ē) ..... rīts (kad? - ā) .....

auss (kur? - ī) ..... diena (kad? - ā) .....

acs (kur? - ī) ..... nakts (kad? - ī) .....

ledus (kur? - ū) ..... rudens (kad? - ī) .....

11.—B.

Īsie un garie patskaņi

- a) Uzliec šiem vārdiem nepieciešamās gaļumzīmes !

*Masa lasija gramatu. Ziema man bieži sala kajas.
No krana teceja vess udens. No maju dumeniem
celas peleki dumi. No rita vel spideja liks meness.*

Pārbaudi, vai tev ir : 7 gaļie ā, 7 - ē, 4 - ī un 3 - ū, kopā 21 patskaniš .

- b) Sašķiro atsevišķi putnus un kukaiņus !

Putni un kukaiņi : muša, ērglis, cīrulis, ods, lakstīgala, vanags,
dundurs, bite, dzenis, vabole, tauriņš, žagata, skudra, zvirbulis,
lapsene, vālodze, bezdelīga, sirsenis, zīlīte, vārna, pūce,
zirneklis, stārks, gulbis, pīle, dzērve, zoss, mārīte, kirmis.

Putni : .....

.....
.....
.....
.....
.....

Kukaiņi : .....

.....
.....
.....

- c) Sakārto šīs ūdens straumes pieaugošā kārtībā : urdziņa, upe, strauts,
upīte, strautiņš, jūras straume .

.....
.....

Gaļie patskaņi

12.—A.

- a) Uzraksti visus patskaņus ! .....
- b) Uzraksti visus četrus gaļos patskaņus ! .....
- c) Ieraksti tukšajās vietās šos vai gaļos patskaņus : a, ā vai e, ē !

K.. s..kās ziem..

*L..iks kļuv.. v..sāks. Ūd..ns p..ķes p..rkł..jās
..r l..du. D..besis kļuv.. tumš..s. S..ka snigt b..lts
sni..gs. Vis.. zem.. p..rkł..jās ..r sni.gu. Zi..m.. bij..
atn..kusi. T..d b..rni s..ka sk..tīti..s p..c
r..gavin..m, slid..m un sl..pēm. T..d s..kās ziem..s
pri..ki. Zi..m.. ir j..uzm..nās, jo v..r ..tri s..aukst..ties.*

- d) Ieraksti šos vārdus piemērotā teikumā : *mēms, akls, kurls* !

Cilvēks, kas neredz, ir .....

Cilvēks, kas nedzird, ir .....

Cilvēks, kas nerunā, ir .....

- e) Saliec kopā no šīm sajauktām vārdu daļām (zilbēm) kādas tautasdziesmas vārdus par māmuliņu !

xx

Ma-na-mā-ņa-li-mī-ļa-ma-ni-ļi-mī-au-nā-dzi-ja.

xx

.....

.....

12.—B.

Īsie un gaļie patskaņi

- a) Uzliec virs gaļajiem patskaņiem nepieciešamās gaļumzīmes !

*Debesis ir parklatas ar pelekiem makoniem. Sak
krist lielas sniega parslas. No maju dumeniem
ceļas peleki dumi. Laiks kļust aukstaks.
Cilvekiem ir jaģerbjas siltak. Ziema atri
var dabut iesnas. Iesnas visiem ir ļoti nepatikamas.*

Piezīme : šajā stāstiņā ir pavisam 21 gaļais patskanis.

- b) Sameklē lasāmgrāmatā 6 vārdus, kuŗos ir gaļais ā : .....

.....

- c) Sameklē lasāmgrāmatā 6 vārdus, kuŗos ir gaļais ē : .....

.....

- d) Sameklē lasāmgrāmatā 6 vārdus, kuŗos ir gaļais ī : .....

.....

- e) Sameklē lasāmgrāmatā 6 vārdus, kuŗos ir gaļais ū : .....

.....

- f) Saliec kopā no šim sajauktām vārdu daļām kādas tautasdzesmas vārdus par Ziemsvētkiem !

xx

svēt-ki-mas-Zie-brau-ku-sa-ši-sti-tām--rak-ma-nām-ka.

xx

.....

.....

Divskaņi

13.—A.

Divskaņi ir : ai, au, ei, ie, iu, ui, o (ua).

- a) Pasvītrā divskaņus un izraksti tos rindas galā !

Laime, laime tai mātei, ai, ...

Tai meitiņas ātri auga : . . . . .

Piektdien dzima, sestdien auga, ...

Svētdien jāja precinieki. . . . .

- b) Ieraksti tukšajās vietās šos divskaņus : au, ie, ai, ei.

Zvejn....ks mani ....cināja, nāc,m....tiņa,l....viņā.

Es ne....šu,zvejn....ciņi, tavā oša l....viņā.

Vējiņš tevi tālu pūta, s....le v....gus balināja.

S....le v....gus balināja, vējiņš matus plivināja.

- c) Izšķiro augļus un ogas !

Augļi un ogas

Zemenes, āboli, avenes, ķirši, firziķi, jāņogas, upenes, bumbieži, plūmes, ērkšķegas, apelsīni, vīnogas, mellenes, brūklenes, dzērvenes, kazenes, citroni.

Augļi : . . . . .

. . . . .

Ogas : . . . . .

. . . . .

. . . . .

13.—B.

Divskaņi

a) Uzraksti visus divskaņus !.....

b) Ieraksti tukšajās vietās šos divskaņus : ai, ie, ei, au!

Rēķināšanas stundā mācām. . . s:

sask. . . . tīt, atsk. . . . tīt, r. . . . zināt un dalīt.

Rēķināšanā jā. . . vēro l. . . la uzmanība un par. . . zība. V. . . nmēr vēlr. . . z jāpārb. . . da.

c) Sameklē grāmatā vārdus ar divskaņiem un tos pasvītrā !

.....

.....

d) Ieraksti šajā dziesmiņā iztrūkstošos divskaņus !

D. . . . dz baltu d. . . . niņu, L. . . . miņa, lemi !

e) Ko var darīt zirgs un govs ?

Laizīt, skriet, zviegt, maut, gulēt, snaust, spert, dzert, kost, ostīt, bubenāt, knābt, atgremot, badīt, domāt.

Zirgs var : . . . . .

.....

Govs var : . . . . .

.....

.....

Līdzskāņi

14.—A.

Līdzskaņi ir : b, c, č, d, f, g, ģ, h, j, k, ķ, l, ļ, m, n, ņ, p, r, ř, s, š, t, v, z, ž.

To starpā ir šādi mīkstināti līdzskanī : č, ģ, k, l, n, ř, š, ž.

- a) Saskaņi katrā rindā līdzskaņus un uzraksti!

Lakstīgala kroni pina . . . . . *līdzskanu*

Manā rožu dārziņā ; . . . . līdzskanī

Ne man miega, ne darbiņa, ... līdzskanu

Lakstīgalu klausoties. . . . . līdzskanu

- b) Izraksti katras rindas galā visus mīkstinātos līdzskaņus!

Incīti, kakīti, tec pelu med īt, ...

Šūsim bērniem peļu kažociņus ! . . . . .

Ģīģis brauc uz Miega muižu . . . . .

Kurš putniņš dzied tik koši ? . . . . .

- c) Pieraksti, kam pieder šie mazuļi : kumeļš, teļš, jērs, kazlēns, sivēns, kucēns, kakēns, zakēns.

Govs - . . . .

Cūka - . . . . .

Aita - . . . . .

Suns - . . . .

Zirgs - . . . . .

Kaza - . . . . .

Zakis - . . . . .

Kakis - . . . . .

14.—B.

Mīkstinātie līdzskanī

Mīkstinātie līdzskanī ir : č, ġ, k, l, n, ř, š, ž.

Piemēram : gīmetne, kepa, lipa, nemt, vaļš.

- a) Ieraksti katra vārda tukšajā vietā pēc vajadzības burtu ģ vai k !

....ērbs (tērps). ....ēniņš. ....ipsis. ....ilda
(strīdus). ....ībonis. ....irbis. ....ie ....elis.

....ēms (spoks, āksts). ....ekis (kas izliekas par mulķi).
....iploks. ....epa. Pu .... e. Ku ....is. ....irsis.
Lu .... e (slēpe). Spie ....is (nūja). Gur ....is.

- b) Ieraksti katra vārda tukšajā vietā pēc vajadzības ļ vai ņ !

Brā .... i. Gai .... i. K .... ava. P .... ava. Jā .... i. Māji ....a.
Kāji .... a. Sauji .... a. Ga .... a. Ska .... a. .... irga (izsmējējs).
.... aundaris.

- c) Izvēlies no šiem vārdiem piemērotos un pieraksti, kāds var būt gaiss, ūdens
un dvielis : vēss, biezs, gaišs, dzidrs, duļķains, eljains, netīrs, sauss, mitrs,
dzilš, svaigs, caurumains, plats, taukains, putekļains, karsts, remdens, drēgns.

Gaiss var būt : .....

.....

Ūdens var būt : .....

.....

Dvielis var būt : .....

.....

Saliktie līdzskaņi

15.—A.

Latviešu valodā ir šādi salikti līdzskaņi : ch, dz, dž.

Piemēri : dziesma, džungļi, chronika.

- a) Pasvītrā šajos teikumos saliktos līdzskaņus : dz, dž, un ch !

Dziedot dzimu, dziedot augu,

Dziedot mūžu nodzīvoju. (Tautasdziešma).

*Es netieku valā no viegla bronchīta. Vakarā
es nevarēju aizmigt, jo ap galvu džinkstēja
asinskārīgi odi.*

- b) Ieraksti šajos teikumos iztrūkstošos saliktos līdzskaņus : dz, dž, ch !

...ungłos   ....īvo   dau....   ....īvnieku.   Krustmāte
man   uzdāvināja   ....eltenu   ....emperi.   Ceļa   malā
es   ierau.... īju   dau....   da.... u.   Mūsu   skolā   dau i
skolēni   spēlē   ša ....u.   Gaitenī   (koridorā   )   deg
dau....   spul.... u.

- c) Ieraksti šajā teikumā katras vārda sākumā vienu un to pašu salikto līdzskani !

....īvo   ....īvē   ....īvu   ....īvi !

- d) Uzraksti pēc kārtas visus gada 12 mēnešus : jūnijs, augusts, novembris,
janvāris, marts, februāris, aprīlis, maijs, jūlijs, septembris, decembris,
oktōbris. Mēnešu nosaukumi latviešu valodā jāraksta ar mazo burtu !

.....
.....
.....

Dubultie līdzskaņi

16.—A.

Latviešu valodā ir nedaudzi vārdi, kuļos ir dubulti (divkārši)
līdzskaņi : ll, ū, mm, nn. Piemēri :elle, eļļa, kemme, vanna.

a) Pasvītrā šajos teikumos dubultos līdzskaņus !

*Man garšo mannas biezputra ar zemeņu mērci.
Māmiņa uzcepa uz pannas olas. Tētis ieeļloja
durvju viras, lai tās nečīkst. Dažreiz teikumā
jāliek kommats. Mums ir elektriskā kafijas kanna
un maza tējkanniņa.*

b) Ieraksti šos vārdus pareizos teikumos : kemmēju, šalli, villaine, brilles ! Pēc tam pasvītrā dubultos līdzskaņus !

Krustmāte man uz dāvināja siltu . . . . .

Daudziem cilvēkiem jāvalkā . . . . .

Es ik rītus pati . . . . . matus.

Sieviešu tautas tērpa krāšņākā daļa ir . . . . .

c) Uzraksti vārdus ar dubultiem līdzskaņiem (no L. Ziemeles Valodas mācības 13.lp.) !

ll - . . . . .

ūū - . . . . .

mm - . . . . .

nn - . . . . .

16.—B.

Dubultie līdzskaņi

- a) Uzraksti dubultos līdzskaņus ! Dubultie līdzskaņi ir : .....
b) Ieraksti šos vārdus ar dubultiem līdzskaņiem pareizos teikumos : krelles,
nulle, lelle, eļļains, pannas, programmas !

*Manai māsai ir skaista . . . . . Tētis
uzdāvināja māmiņai dzintara . . . . . No
deviņiem atskaitīt deviņi ir . . . . .*

Mūsu garāžas klons (cementa grīda) ir . . . . .

*Es uzzīmēju skolas Ziemsvētku eglītei dažas . . . . .
..... Es protu uz . . . . .*

uzcept sev olu.

- c) Izšķiro un uzraksti atsevišķi ogas un dārzājus : avenes, burkāni, gurķi,
zemenes, mellenes, pupas, zirņi, kāposti, sīpoli, kartupeļi, tomāti, kazenes,
dzērvenes.

*Ogas ir : . . . . .
.....*

*Dārzāji ir : . . . . .
.....*

- e) Ko pagatavo no piena ? Paskaties 4.—A. lappusē !

*No piena gatavo : . . . . .
.....*

Divu vārdu savienojumu vienā vārdā sauc par salikteni.

Piemēri : ceļa + mala - ceļmala, vecs + tēvs - vectēvs,
bieza + putra - biezputra.

Ievēro : pirmajam vārdam saliktenī parasti atkrīt galotne.

- a) Pasvītrā šajos teikumos salikteņus (saliktos vārdus) !

Sestdienas vakaru sauc par svētvakaru.
Svētdienas priekšpusdienā parasti notiek dievkalpojumi. Ar pirmdienu sākas jauna darba nedēļa. Sestdienās daudzi uzņēmumi un iestādes ir slēgti. Veikali tomēr arī sestdienās ir atvērti.

- b) Savieno šos vārdu pārus salikteni ! Pirmajam vārdam atmet galotni !

puse+nakts - . . . . .

upe + mala - . . . . .

lapa + puse - . . . . .

puse+stunda - . . . . .

laba+sajūta - . . . . .

gulamā+istaba - . . . . .

rakstāmā+mašīna - . . . . .

laika+raksts - . . . . .

dzelzs+celš - . . . . .

puse+celš - . . . . .

17.—B.

Salikteñi

Ir arī tādi salikteņi, kas iesākas ar vārdiņiem : aiz, at, ne, no, pie, pār, sa, uz. Piemēri : ne+ darbs - nedarbs, no+ runa - noruna.

- a) Uzraksti vārdam runāt priekšā visus 8 augstāk uzrakstītos vārdinjus un tā radīsies 8 jauni salikteņi !

aizrunāt, ...

.....

- b) Savieno šos vārdus pāriem vienā saliktenī! Pirmajam vārdam atmet galotni!

darba+dienā - . . . . .

lieta + vārds - . . . . .

bieza + putra - . . . . .

balta+ maize - . . . . .

biezs+piens - . . . . .

ātrs+celš-.....

Alfabēts

18.—A.

Noteiktā kārtībā sakārtotus burtus sauc par alfabētu.

Latviešu alfabētā ir 22 pamatburti: **a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r, s, t, u, v, z,**

Bez tiem ir vēl salikti līdzskaņi : **ch, dz, dž;**

kā arī mīkstināti līdzskaņi : **č, ģ, ķ, ļ, ń, ţ, š, ž.**

- a) Iemācies no galvas pirmos 8 alfabēta burtus : **a, b, c, d, e, f, g, h !**

- b) Sakārto šos īpašvārdus alfabēta kārtībā : Havaja, Anda, Gauja, Bauska, Florida, Cēsis, Edgars, Daugava !

.....

.....

.....

- c) Uzraksti šos vārdus teikumā: spogulis, pulkstenis, nazis, zīmulis, rakstulis, spainis, tētis, Guntis ! Atbildi uz jautājumu : ko es rēdzu ? Atzīmē arī plato ē ! Galotnes - is vietā jāraksta - i !

Es rēdzu spoguli . . . . .

Es rēdzu . . . . .

.....

.....

- d) Uzraksti šos vārdus teikumā ar galotni - i : meitene, lelle, draudzene, Ilze, Dace, Sabīne ! Atbildi uz jautājumu : ko es saucu ?

Es saucu meiteni . . . . .

Es saucu . . . . .

.....

18.—B.

Alfabēts

- a) Uzraksti no galvas alfabēta pirmos 8 burtus !

.....

- b) Sakārto šos vārdus alfabēta kārtībā : himna, acenes (brilles), ceļgals, ezis, balamute (kas runā niekus), deguns, grava, fazāns.

.....

.....

- c) Izraksti atsevišķi mājputnus un savvaļas putnus : pīle, vārna, vista, tītars, stārks, zvirbulis, strazds, gulbis, gailis, meža pīle, zoss, zostēviņš, cīrulis.

Mājputni: .....

.....

Savvaļas putni: .....

.....

- d) Uzraksti, kādus vēl tu zini savvaļas putnus ! .....

- e) Uzraksti šos vārdus, atbildot uz jautājumu - ko es rēdzu ? - zvaigzne, saule, roze, svece, egle, upe, karote, krūze.

Es rēdzu zvaigzni. .....

Es rēdzu . . . .

.....

- f) Uzraksti šos vārdus, atbildot uz jautājumu - ko es dzeru ? - piens, vājpiens, pilnpiens, sula, tēja, kafija.

Es dzeru pienu. .....

Es dzeru . . . .

.....

Alfabēts

19.—A.

- a) Iemācies no galvas nākošos 10 alfabēta burtus : i, j, k, l, m, n, o, p, r, s !
b) Uzraksti no galvas pirmos 8 alfabēta burtus ! Pieraksti klāt arī nākošos 10 burtus !

.....

.....

- c) Sakārto šos vārdus alfabēta kārtībā : kauls,citrons, dona (maizas kukuļa gals), ērkšķoga, ābols, sēne, piens, nezāle, jogurts, līdaka, oga, rausis, milti,irbe, haizivs, firziķis, bumbieris, gurķis.

.....

.....

.....

.....

- d) Uzraksti šos vārdus teikumā, atbildot uz jautājumu - ko es mētu ? - bumba, ripa, ola, koks, ābols, ciekurs, cimds, lakats.

Es mētu bumbu . . . . .

Es mētu . . . . .

.....

.....

- e) Uzraksti šos vārdus teikumā, atbildot uz jautājumu - ko es ēdu ? - apelsīns, launags, siers, gaļa, tomāts, radīss, desa, ābols.

Atzīmē plato ē !

Es ēdu apelsīnu, ...

Es ēdu . . . . .

.....

.....

19.—B.

Alfabēts

- a) Uzraksti pirmos 18 alfabēta burtus (no galvas) !

.....
.....

- b) Sakārto šos vārdus alfabēta kārtībā: akmens, sainis, jogurts, īkšķis, bārda, riba, paduse, dūre, ogle, filma, nejēga, kaimiņš, mākonis, hotelis, liesma, celtne, garāža, elkonis.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

- c) Uzraksti šos vārdus teikumā, atbildot uz jautājumu - ko es mazgāju ?
(skīvis, nazis, spainis, korote, tase, apakštase, krūze).

Es mazgāju šķīvi .....

Es mazgāju .....

.....
.....

- d) Uzraksti šos vārdus teikumā, atbildot uz jautājumu - ko es skaloju ? (blōda, kanna, panna, vanna, kakls, plauksta, roka, cimds).

Es skaloju blōdu .....

Es skaloju .....

.....
.....

Alfabēts

20.—A.

- a) Iemācies no galvas pēdējos 4 alfabēta burtus : t, u, v, z !
- b) Uzraksti no galvas visus latviešu alfabēta burtus ! Saskaiti, vai ir visi 22 !

.....
.....
.....

- c) Sakārto šos vārdus alfabēta kārtībā : lauva, gandrs (stārks), zalktis, asara, receklis, velosipeds, daba, bezdelīga, forele, celms, efeja, helikopters, jandālinš, ubags, sakne, tapa, ietve, ods, pārtika, nams, kalējs, melone.

.....
.....
.....
.....
.....

- d) Uzraksti šos vārdus teikumos, lūdzot kaut ko pasniegt ! (šķīvis, gurķis, nazis, sāls, zivs, maize, mērce, servjete).

Lūdzu, pasniedz šķīvi! .....

Lūdzu, pasniedz .....
.....
.....

- e) Uzraksti šos vārdus teikumos, lūdzot pasniegt ! (ola, gaļa, dakšiņa, cukurs, ābols, sula, banana, tomāts).

Lūdzu, pasniedz olu! .....

Lūdzu, pasniedz .....
.....
.....

20.—B.

Alfabēts

- a) Uzraksti no galvas visus latviešu alfabēta 22 burtus !

.....

.....

- b) Sakārto šos vārdus alfabēta kārtībā : glezna, kalve (smēde), niedre, ogle, colla, asaris (zivs), fazāns, dīvāns, hidroplāns, ezis, zods, ūdeņradis, inde, briedis, muskulis, jūdze, pilnpiens, riekšava (sauja), tērps, važa (ķede), labība, skābeklis.

.....

.....

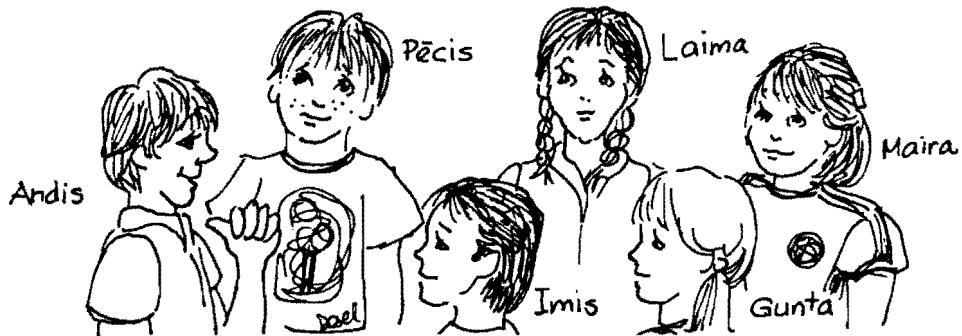
.....

.....

- c) Andis, Maira, Gunta, Pēcis, Laima un Imis norunā spēlēt sunīšus (skriet un ķert citus). Lai izraudzītu, kuŗš ķers un kuŗi bēgs, tad skaita šādus nesaprotamus vārdus, katram rādot ar pirkstu :

Enku, drenku, drilli, drū,   *Āmu, dāmu, riter - šāmu,*
Četri pāri pī un pū !   *Ū - tē - briks !*

Kam - briks - tam jāķer !

Andis sāk skaitīt, sākot ar sevi.

Kam ir jāķer pārējie ?

Jāķer citi ir .....

Atkārtojums Lielie burti

21.—A.

- a) Izraksti no šīs vārdu virknes tikai cilvēku vārdus, dzīvnieku vārdus, vietu vārdus un svētku nosaukumus. Raksti šos vārdus ar lielajiem burtiem ! (incis, suns, sliņķis, gauja, svētki, lieldienas, kriksis, jāņi, jelgava, inta, mincis, krancis, maira, kanāda, andis, vasarsvētki).

Cilvēku vārdi : . . . . .

Dzīvnieku vārdi : . . . . .

Svētku nosaukumi : . . . . .

Vietu vārdi : . . . . .

- b) Uzraksti 6 latviešu uzvārdus ! . . . . .

.....

- c) Ieraksti šos vārdus brīvajās vietās un pareizos teikumos : lokās, uz visām pusēm, locītavas, pirkstiem, divas, kustināt.

Manām rokām ir vairākas . . . . .

Plecu locītavas kustas . . . . .

Bet elkoņu locītavas . . . . . tikai

uz augšu un leju. Arī plaukstas var . . . . .

.....uz dažādām pusēm. Īkšķim ir tikai

.....locītavas. Pārējiem četriem

.....ir trīs locītavas.

21.—B.

Lielie burti

- a) Izrakstī no šīs vārdu virknes atsevišķi kontinentu nosaukumus, valstu nosaukumus, pilsētu nosaukumus, Latvijas apgabalu un upju nosaukumus !
(Latvija, Eiropa, Amerikas Savienotās Valstis, Kanāda, Rīga, Vašingtona, Kurzeme, Daugava, Amerika, Igaunija, Londona, Vidzeme, Lielupe, Zemgale, Āzija, Vācija, Āfrika, Lietuva, Jelgava, Latgale, Gauja, Venta, Austrālia, Francija, Cēsis, Melburna, Liepāja).

Kontinenti (5):.....

Valstis (7):.....

.....

Pilsētas (7):.....

.....

Latvijas apgabali (4):.....

Latvijas upes (4):.....

Mani pirksti

Latviešiem katram pirkstam arī ir savs vārds : ikšķis, rādītājs, gaļais Indriķis, zeltnesis un mazais Ansītis.

- b) Ieraksti šos vārdus brīvajās vietās pareizos teikumos : Gaļākais, ar gredzenu, rādītāju, mazo Ansīti, ikšķis !

Resnākais pirksts ir . . . . . Ar

..... *mēs kaut ko rādām.* .....

..... *pirksts ir gaļais Indriķis.*

Zeltnesi parasti grezno . . . . . Par

..... *sauc pēdējo, mazāko pirkstu.*

Vārdi ar mazo burtu

22.—A.

Latviešu valodā ar mazo burtu jāraksta :

1. nedēļas dienas : svētdiena, pirmsdiena, otrdiena, trešdiena, ceturtdiena, piektdiena, sestdiena ;
2. mēnešu nosaukumi : janvāris, februāris, marts, aprīlis, maijs, jūnijs, jūlijs, augusts, septembris, oktōbris, novembris, decembris.
3. tautu pieredīgie : latvietis, anglis, amerikānis, kanādietis, igaunis, lietuvis, austrālietis, vācietis, polis, krievs un citi ;
4. ticību pieredīgie : katolis, luterānis, baptists, budists, musulmanis, metodists un citi ;
5. pilsētu un novadu iedzīvotāji : rīdzinieks, kalifornietis, melburnietis, cēsnieks, kurzemnieks, zemgalietis, ūjorkietis.

a) Pārraksti pēc kārtas visas nedēļas dienas ! .....

.....

b) Pārraksti pēc kārtas visus divpadsmiņi mēnešus ! .....

.....

.....

c) Uzraksti sešu tautu pieredīgos ! .....

.....

d) Uzraksti sešu ticību pieredīgos ! .....

.....

22.—B.

Vārdi ar mazo burtu

- a) **Sakārto šīs nedēļas dienas pareizā kārtībā: svētdiena, piektdiena, pirmadiena, sestdiena, otrdiena, ceturtdiena, trešdiena !**

.....

.....

- b) Sakārto šos mēnešus pareizā kārtībā: decembris, oktōbris, jūnijs, novembris, maijs, jūlijs, februāris, marts, septembris, augusts, janvāris, aprīlis.

.....

.....

.....

- c) Ieraksti šos vārdus brīvajās vietās pareizos teikumos : katoļu, lietuvji, igaunji, lietuvjiem, latvieši, luterāņi, katoļi.

Baltijas republikās uz ziemeļiem no latviešiem dzīvo . . . . . , bet uz dienvidiem

..... *Pie baltu tautām pieder*

tikai . . . . . un lietuvji. Latviešiem

un . . . . . ir daudz līdzīgu

latvieši vairumā ir . . . . . , bet

daudz ir arī . . . . .

- d) Pieraksti šiem vārdiem pretstata vārdus ! Izmanto šos vārdus : jauns, melns, gaišs, zems, ciets, silts.

vecs - jauns

balts - . . . .

auksts - . . . .

augsts - . . . .

miksts - . . . .

tumšs - . . . .

Gařie patskaňi

23.—A.

- a) Uzliec šajos teikumos svītriņu uz gaigaijiem patskaņiem: ā, ē, ī, ū, !

Musu maja ir pedeja paša ielas gala. Tapec mašinas brauc lenam, gaiss ir tiraks, un ari putekļu ir mazak.

Šajos teikumos ir : 8 - ā, 4 - ē, 3 - ī, 1 - ū. Pārbaudi, vai tā ir !

- b) Pārraksti šos teikumus un punktiņu vietā ieraksti a vai ā!

Mūsu m..j..i ir divi st..vi. Pirm..j.. st..v.. ir dzīvoj..m.. ist..b.., ēd..mist..b.., virtuve un v..nn..s ist..b.., bet ..ugš.. div..s gul..mist..b..s.

- c) Pieraksti šos vārdus blakus līdzīgiem vārdiem : straujš, rāms, smails, nenovīdīgs, gauss, prāvs, kails, saderīgs.

lēns - . . . . .   *skaudīgs* - . . . . .

mierīgs- . . . . .   *saskanīgs* - . . . . .

- d) Uzraksti, kas šodien par dienu un kāds datums !Nepiemirsti pēc gada un datuma punktu !

Šodien ir ..... , 19....gada.....

23.—B.

Gaļie patskaņi

- a) Uzliec šajos teikumos gaļumzīmes uz gaļajiem patskaņiem : ā, ē, ī, ū !

*Lielceļa kreisaja puse bija redzams plass lauks.
Lauka vidu bija liks berzs. Berza galotne tupeja pelekā
varna. Veja berza zari locijas, un varna plivinaja sparnus.
Pec briža varna pacelas sparnos un aizlidoja.*

Piezīme : pārbaudi, vai stāstiņā ir : 10 - ā, 10 - ē, 3 - ī, 1 - ū !

- b) Pieraksti šos vārdus blakus līdzīgiem vārdiem : vaicāt, apmeklēt, tērzēt, skaisties, dziedināt, aplaudēt !

runāt - ..... apciemot - .....

klapēt - ..... ārstēt - .....

jautāt - ..... dusmoties - .....

- c) Ieraksti šos vārdus pareizos teikumos : skaisties, pavaicā, tērzēja !

Ja labi nezini ceļu, tad ..... kādam.

*Viņi vakarā vēl ilgi ..... par dažā-
diem jautājumiem. Par neveiksmēm nekad neva-
jag .....*

- d) Pieraksti šos mīklu atminējumus pareizām mīklām : mēle, suns, krēsls !

*Četri taisa gultu, divi rāda uguni, viens pats
apgulstas (.....). Kājas ir, galvas nav
(.....). Sarkans sunītis aiz kaula sētas
(.....).*

Gaļie patskaņi

24.—A.

- a) Uzliec šajos teikumos gaļumzīmes gaļajiem patskaņiem !

Meža, maza budiņa dzivoja sirma mamiņa.

Sirma mamiņa zinaja daudz skaistu pasaku. Viņa apstaigaja vientuļas (kas tālu no citām) lauku majas un stastija berniem pasakas.

Pārbaudi - šajos teikumos ir : 10 - ā, 2 - ī, 1 - ē, un 1 - ū !

- b) Pārraksti šos teikumus ! Katram vārdam iekavās jāatmet pamata galotne un tās vietā jāraksta galotne pēc iekavām. Dažiem vārdiem, kujiem nav iekavās galotnes, vārda galotne nemainās.

Mūsu (māj - a) -as (gal - s) - ā ir garāža. (Garāž - a) - as (gal - s) - ā aug (kupl - s) - a egle. (Garāž - a) - ā novietots (tēv - s) - a automobilis. (Garāž - a) - ā (glabā - ties) - jas arī (dažād - s) - i (dārz - s) - a (kopšan - a) - as (piederum - s) - i. (Garāž - a) - as (durv - is) - īm ir roktur - is, ar (kuļ - š) - u var atvērt (garāž - a) - as durv - is.

Mūsu mājas galā . . . . .

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

24.—B.

Gaļie patskaņi

- a) Uzliec gaļumzīmes uz gaļajiem patskaņiem : ā, ē, ī ū !

Kada jauka svetdienas pēcpudiena mes izgajam pastaigaties uz tuvejo parku. Parka vidu nesen ierikoja udens baseinu un tam apkart apstadija krašņus krumus. Pamale bija tumši makoņi.

Driz ierucas pērkons. Mes steidzamies majup.

Pārbaudi - šajos teikumos ir 13 - ā , 7 - ē, 3 - ī, 4 - ū !

- b) Pārraksti šos teikumus ! Katram vārdam iekavās jāatmet pamata galotne un tās vietā jāpieraksta galotne pēc iekavām.

(Vasar - a) - ā bieži uznāk (pērkon - s) - a negaiss ar stipru (liet - us) - u. (Negais - s) a (laik - s) - ā ir bīstami stāvēt zem (vec - s) - iem (kok - s) - iem, jo tajos kādreiz iesper pērkons. Zem (egle - e) - ēm paglābties ir daudz drošāk, jo (egle - e) - ēm ir (sekl - a) - as (sakn - e) - es. (Egle - e) - es arī labāk aiztur (liet - us) - u nekā (lap - a) - u (kok - s) - i.

Vasarā bieži uznāk . . . . .

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tagadne un pagātne

25.—A.

Ja darbība notiek pašlaik, tad tā ir tagadnē. Piemēri : es rakstu, es eju.

Ja darbība notika agrāk, tad tā ir pagātnē.

Piem.: es rakstīju, es gāju. Šiem 3 vārdiem (iet, dot, būt) pagātne ir citāda nekā tagadne .

<u>Tagadne</u> (kas notiek pašlaik) :	<u>Pagātne</u> (kas notika agrāk) :
es eju, mēs ejam ;	es gāju, mēs gājām ;
es esmu, mēs esam (šeit) ;	es biju, mēs bijām (šeit) ;
es dodu, mēs dodam (grāmatu).	es devu, mēs devām .

- a) Ieraksti šos vārdus pareizos teikumos brīvajās vietās : gāju, bijām, devu !

Mēs vakar . . . . . baznīcā. Es vakar . . . .

.....uz veikalū. Es vakar ..... tev
savas slēpes.

Patskani e izrunā šauri, bet dažreiz arī plati. Plato ē atzīmē ar kommatu zem ē. Vingrinies e pareizi izrunāt tagadnē un pagātnē !

Es pašlaik nėsu	Es vakar nesu (šauri)
Es pašlaik ēdu	Es vakar ēdu (šauri)
Es pašlaik mėtu (bumbu)	Es vakar metu (šauri)
Es pašlaik bēgu (no suna)	Es vakar bēgu (šauri)

- e) Pieraksti šiem vārdiem pretstatus (vārdus ar pretēju nozīmi) ! Izmanto šos vārdus : iss, liks, šaurs, mazs.

taisns - līks

garš - . . . .

liels - . . . .

25.—B.

Tagadne un pagātne

xx
Daudziem vārdiem, kas apzīmē darbību (ko es daru ?),
pagātnes galotnes ir : -āju, -ēju, -īju Piemēram : es dzied - āju,
redz - ēju, las - īju .
xx

a) Pieraksti pagātnes galotnes : -āju, -ēju, -īju !

Es raudu - es vakar raudāju

Es dziedu - .....

Es zinu - .....

Es kurinu - .....

Es ēdinu - .....

Es rēdzu - es vakar redzēju

Es ceru - .....

Es dzirdu - .....

Es gribu - .....

Es rādu - es vakar rādīju

Es stāstu - .....

Es taupu - .....

Es lasu - .....

Es daru - .....

